

Dragør Kommune

Børneinstitutionen Harevænget

PÆDAGOGISK LÆREPLAN

0-2 ÅR

Hjernen&Hjertet

RAMBOLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
1.1 Indledning	3
1.2 Værdier.....	4
1.3 Pædagogiske principper.....	5
1.4 Læringsforståelse	6
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER	8
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL	8
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV	11
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION	11
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN	12
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	12
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	12
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	14
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN	14
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER.....	14
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION	15
3.4 METODER TIL EVALUERING	15
3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS.....	15
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER	17
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	17
4.2 SOCIALE KOMPETENCER	18
4.3 SPROGLIG UDVIKLING	19
4.4 KROP OG BEVÆGELSE	20
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER.....	21
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER	22
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE.....	24
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ	24
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER	24
6 AFSLUTNING	25

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

I Dragør Kommune udarbejder hver daginstitution hvert andet år en pædagogisk læreplan. Det er Dagtilbudsloven, som danner den lovmæssige ramme for læreplanen, og alle medarbejdere skal i samarbejde med forældrene være med til at formulere planen.

Formålet med den pædagogiske læreplan er at styrke den faglige udvikling i det enkelte dagtilbud og synliggøre bredden i det pædagogiske arbejde.

De pædagogiske læreplaner i Dragør Kommune tager afsæt i kommunens fælles værdier på børneområdet. Disse værdier kommer til udtryk i kommunens Børne- og Ungepolitik samt Inklusionspolitik, og udgør tilsammen det fundament, som vi står på, når vi arbejder med de pædagogiske læreplaner i dagplejen, vuggestuen og børnehaven.

De to første kapitler i denne læreplan skitserer kommunens fælles værdier og børnesyn. Herefter beskriver vi, hvordan vi i vores institution arbejder med vores læreplan og de seks læreplanstemaer:

- Alsidig og personlig udvikling
- Sociale kompetencer
- Sproglige kompetencer
- Krop og bevægelse
- Natur og naturfænomener
- Kulturelle udtryksformer og værdier

Dagtilbuddets indledning

Børneinstitutionen Harevænget er, en 0-6 års institution med ca. 100 børn fordelt på 3 vuggestuegrupper og 3 børnehavegrupper. Vi er ca. 20 medarbejder.

Harevænget tager afsæt i Dagtilbudsloven, Dragør Kommunes Børne & Ungepolitik og Inklusionspolitik. Samt Dragør kommunes budgetmål og strategier for 0-6 års området.

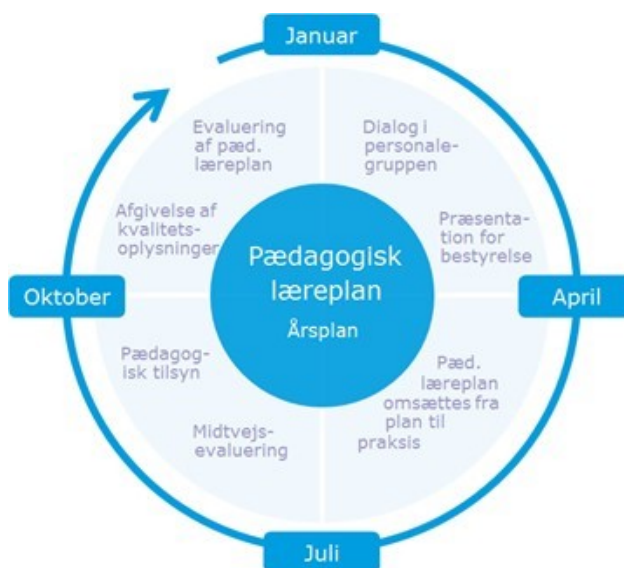
Ledelse, personale og forældrebestyrelse har i denne læreplan, opstillet mål for den læring og udvikling af den pædagogiske proces, som skal give børnene mulighed for at tilegne sig.

Læreplanen er værdigrundlaget for den pædagogiske praksis i Harevænget, og hvert 2. år udarbejdes der mål i samarbejde med Forældre, medarbejder og ledelse.

Vi håber, at forældre til børn i Børneinstitutionen Harevænget og kommende forældre vil få glæde af, at læse læreplanen og få indblik i hvilke værdier og barnesyn der ligger bag det pædagogiske arbejde. Den er med til at give barnet et trygt og meningsfuldt børneliv.

God Læselyst!

Illustration 1

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

I Dragør Kommune arbejder vi ud fra et børnesyn med barnet i centrum. Børn skal have lov til at være børn. Børn skal lære og børn skal lege. Vi møder børnene dér, hvor de er med respekt for det enkelte barns ressourcer og behov.

Alle børn skal have adgang til positive fællesskaber, som understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring. Vi arbejder med rummelige fællesskaber, hvor der er plads til forskelligheder og særlige behov.

I Dragør Kommune prioriterer vi tidlig indsats højt. Vi arbejder med forebyggende indsatser, og ser børnenes forældre og netværk som centrale medspillere. Vi har fokus på sammenhæng og helhed, og samarbejder på tværs af hele børneområdet, for at sikre kontinuitet i børnenes hverdag og liv.

I kommunens Børne- og Ungepolitik og Inklusionspolitik kan du læse mere om Dragør Kommunes værdier og børnesyn. Begge politikker er tilgængelige på kommunens hjemmeside.

Dagtilbuddets værdier

I Harevænget ser vi ikke barnet som tomt, barnet besidder erfaring, viden og styrke.

Læreprocesser starter så snart barnet er født og barnet skal have medindflydelse på denne proces.

Vi ser barnet som kompetent, med evnen til at undre sig, stille spørgsmål- og søge svar-finde svar, kunne opstille hypoteser og vurdere.

Ud fra dette barnesyn er det den voksne/pædagogens opgave at lytte, opmuntre, udfordre, inddrage, motivere, værdsætte og respektere barnets lærings/udviklingsproces. Det handler om, at være sammen med barnet og medforsker i barnets lærings/udviklingsproces.

Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn, er lydhør for barnets intentioner. Vi tror på, at den bedste læring sker gennem legen, som hele tiden er i udvikling. Derfor er det vores opgave at skabe et miljø og læringsrum, der udfordrer det 0-2 årige barns spontane leg og voksenstyrede leg.

Når vi arbejder med voksenstyret leg/aktiviteter er det vigtigt, at vi understøtter og videreudvikler den læring/udvikling barnet har tilegnet sig.

Den voksne/pædagogen skal ikke give barnet svar på alle spørgsmål, men lære barnet at afsøge svar-dvs. at lære barnet at lære.

Den voksne/pædagogen skal fremhæve og styrke det enkelte barns ressourcer, frem for at fokusere på hvad det enkelte barn ikke har opnået af læring/udvikling endnu.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Alle børn er kompetente, aktive individer, der besidder særlige ressourcer og udviklingspotentialer.
2. Princip: Vi skaber børnemiljøer med plads til forskelligheder og mangfoldige fællesskaber, som understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring.
3. Princip: Børn har krav på en tryk opvækst, og krav på at blive mødt af kompetente og nærværende voksne.
4. Princip: Det er et fælles ansvar at skabe sammenhæng og helhed i børnenes liv.

Dagtilbuddets principper

1. Princip: Vi ser barnet som kompetent, med evnen til at undre sig, stille spørgsmål og søge svar
2. Princip: Vi ser barnet, besidder af erfaringer, viden og styrker
3. Princip: Barnet har krav på, voksne der lytter, opmuntrer, inddrager, udforsker, motivere, værdsætter og respektere
4. Princip: Barnet har krav på, nærværende voksne der understøtter barnets lærings/udviklingsproces
5. Princip: Barnet har krav på, voksne der ser barnets intentioner
6. Princip: Barnet har krav på, at der er et lærings/udviklingsrum der udfordre det 0-2 årige barn
7. Princip: Barnet har krav på, at vi ser dets styrker og fokuserer på denne styrke

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

I Dragør Kommune ser vi barnet som et aktivt lærende individ, der besidder særlige ressourcer og udviklingspotentialer. Vi fremmer børnenes læring og tilegnelse af kompetencer på en måde, som understøtter det enkelte barns alsidige og personlige udvikling.

I vores optik er et hvert barn unikt, og har derfor forskellige læringsbehov. Det betyder, at børnene skal mødes af voksne, som tager udgangspunkt i det enkelte barn.

Vi tror på, at børn lærer på forskellige måder, og at læring er afhængig af den sammenhæng, som børnene indgår i. Noget læring opstår spontant i leg og andre gange gennem voksenstyrede aktiviteter.

De voksne rundt om barnet skal være opmærksomme på, hvor og hvornår læring finder sted, og skal tænke læring ind i planlægningen og evalueringen af deres pædagogiske arbejde.

Dagtilbuddets læringsforståelse

Læring er en dimension i hverdagen og ikke et fag.

Pædagogens opgave er at sikre, at alle børn har mulighed for læring i Harevænget. Både gennem spontane oplevelser og leg, samt udfordres i planlagte sammenhænge.

Læring finder sted overalt, det er ikke noget som foregår mellem 10-12, det foregår hele tiden. Vi skal skabe rum for læring hele dagen og vi skal være åbne for, at børnene lærer gennem andet end de strukturerede aktiviteter. Barnet lærer hele tiden gennem samværet med hinanden, og ofte med legen som motivation for at tilegne sig ny læring.

Læringsformer:

- Erfaringsbaseret læring
- Kropslig læring
- Videns læring
- Læring gennem legen
- Læring baseret på modenhed

Pædagogen skal have øje på barnets motivation, nysgerrighed og glæde som motivation for læring, således at barnets læring understøttes med strukturerede aktiviteter barnet finder interessante.

Læring er individets bestræbelser på:

- 1.Refleksion-at begribe verden
- 2.Handling-at agere og kunne i verden
- 3.Identitet-at blive sig selv i verden

Vi opfatter læring som en udviklingsproces- hvor de involverede parter er i centrum for de læreprocesser, der knytter sig til barnets udvikling af F.eks. sproglige-kropslige- og sociale kompetencer.

Relationen mellem barnet/voksne er central, for den måde vi arbejder med læring.

Når barnet lærer-begriber verden på nye måder, finder nye måder at agere og bliver en person i relation til den verden det er en del af- så indebærer det samtidig, at den voksne må begribe og handle i forhold til barnet på nye måder. Hermed introduceres et blik på læring, der knytter sig til pædagogens læreproces og refleksion over egen rolle i forhold til barnet og dets læring.

EKS: Pædagogen i vuggestuen er ofte vidne til barnets første skridt(barnet har lært at gå)

Pædagogens refleksion kunne i denne forbindelse være hvorledes bidrager jeg til processen, ved at have tillid til barnet og lade det selv gøre sig erfaringer med at bruge sin krop til at erobre omverden.

Illustration 2

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål:

I 2004 blev det politisk bestemt, at alle daginstitutioner i Danmark skal udarbejde en pædagogisk læreplan, der behandler følgende seks temaer:

- Alsidig og personlig udvikling
- Sociale kompetencer
- Sproglige kompetencer
- Krop og bevægelse
- Natur og naturfænomener
- Kulturelle udtryksformer og værdier

Efterfølgende er det hver enkelt daginstitutionens opgave at fortolke og integrere temaerne i deres pædagogiske praksis.

Dagtilbuddets overordnede læringsmål:

Barnets alsidige personlighedsudvikling

Harevænget tilbyder barnet den optimale forudsætning for at vokse i alle retninger. Barnet skal turde udfolde sig selv og deres potentiale og have gode relationer med andre børn/voksne. De skal få erfaring med at håndtere følelser som omsorg, vrede, glæde og begejstring. De skal finde ud af, at de selv gør en forskel ved at få ideer og tage initiativer, som sætter spor i eget og andres liv.

At vi i Harevænget skaber rammer/rum for omsorg og nærhed, samt tid til fordybelse. Vi har fokus på barnets medbestemmelse, se, høre og forstå barnets intensjon og mangfoldighed. Vi skaber rum for interaktion og inklusion i fællesskabet. Vi møder barnet med en anerkendende tilgang og ser barnet i den udviklingszone det befinder sig i. Barnet skal føle sig set, hørt, forstået og en del af fællesskabet.

Aktiviteter i hverdagen

- Ved start i vuggestuen inviterer vi familie og barn på besøg
- At vi ved morgenmodtagelse af barnet hilser på barn/forældre
- Barnet får ved opstart i vuggestuen deres egen fotobog, hvor vi sammen med familien indsætter foto, sange, og små historier om hverdagen i vuggestuen/hjemmet
- Vi holder fødselsdag for barnet

Sociale kompetencer

Sociale kompetencer handler om, at kunne sætte sig ind i andres følelser. I Harevænget skal barnet have mulighed for at udvikle sig og få erfaringer med at indgå i fællesskaber. Vi skal støtte det i at etablere tætte/nære relationer til andre børn og voksne. Det skal støttes i at løse konflikter, samarbejde. Barnet skal lære at der i fællesskabet er mulighed for at give udtryk for egne behov og opleve at andre har behov.

I Harevænget tilgodeser vi barnets behov for leg. Giver barnet redskaber til at indgå i fællesskabet og er synlige voksne der guider barnet ved konflikter og sætte ord på handlinger.

Aktiviteter i hverdagen

- Opdeling i mindre grupper ved leg, aktiviteter, spisning, ture osv.
- Selvhjulpne ved f.eks. borddækning, oprydning ved måltiderne
- Navne/billeder af gruppens børn
- Støtter børnene i konflikter
- Støtter barnet i at etablere venskaber. Sætter ord på "Nå, du blev glad da din bedste ven kom"
- Dialog om gruppen, " hvem er kommet, hvem er syg, ferie, fri"

-

Sproglig udvikling

Sprog er mange ting. Der er det nonverbale sprog, talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog. Igennem disse sprog kan barnet udtrykke sine tanker, følelser og blive i stand til at forstå andre. Barnet udvikler og fastholder dets identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig.

I Harevænget understøtter vi barnets sproglige udvikling ved at de voksne spejler barnet og sætter ord på deres følelser. Vi integrerer barnet i de forskellige aktiviteter i dagligdagen. De voksne sætter ord på det de gør og barnet guides til at sætte ord på handlinger, behov f.eks. " Jeg vil have vand"

Aktiviteter i hverdagen

- Vi tilbyder barnet en sproglig aktivt og stimulerende miljø
- Vi tilbyder barnet dialogisk samtale og læsning
- Vi benytter sangkuffert dagligt
- Vi skaber rum hvor der er tid til tale/lytte
- Vi bruger sproget aktivt i alle aktiviteter spisning/puslebord/ture m.m.

Krop og Bevægelse

Kroppen er et biologisk system, et "motorisk center" og et væsentlig parameter i det sociale samspil og i barnets identitets- og personlighedsdannelse. Det er væsentlig for barnets indlæring,

bevidsthedsdannelse og generering af følelser. Bevægelse baner vej for at udforske, afprøve, nyde og forstå det fysiske såvel som det kulturelle miljø og naturen. Barnet skal have mulighed for, at opleve glæde ved egen krop og bevægelse.

Barnet skal opleve et miljø, som styrker dets fysiske sundhed, herunder forhold som ernæring, hygiejne og aktiv livsstil.

Barnet skal have mulighed for aktivt, at udforske og tilegne sig den fysiske, sociale og kulturelle verden gennem alle sanser.

I Harevænget har vi fokus på, at skabe rum for gode bevægelsesmuligheder både inde og ude

Aktiviteter i hverdagen

- Vi benytter Hollænderhallen 1 gang ugentlig
- Vi går ture i nærmiljøet
- Vi har på legepladsen/inde fokus på at styrke barnets fin/grov motorik
- Vi støtter barnets selvhjulpenhed mht. på/afklædning og praktiske gøremål(rutinerne)
- Igenem sange og dialog sætter vi navn på de forskellige kropsdele

Natur og Naturfænomener

Naturen kan karakteriseres ved ikke at have fuldendte former, såsom firkanter, lige sider osv. Derimod er der en variation af former og farver, der er spændende for både øjet, kroppen og sjælen. Den er uforudsigelig og byder på nye indtryk hele tiden. Naturen er et sted, hvor barnet kan gå på opdagelse, blive udfordret motorisk, have fantasilege og erfare omverdens forskelligheder. Det er i naturen, barnet har mulighed for at hente førstehåndsindtryk om dyr, planter og materialer.

I Harevænget skal barnet have mulighed for, at opleve glæde ved at være i naturen og udvikle respekt for natur og miljø. Barnet skal have mulighed for at erfare naturen med alle sanser. Se naturen som rum for leg og fantasi og som rum for "vilde" og "stille" aktiviteter.

Aktiviteter i hverdagen

- Vi bruger dagligt vuggestuens legeplads
- Vi lader børnene finde snegle, regnorme, hestepærer osv. på ture og legeplads
- Vi tager på ture til f.eks. strand
- Vi går f.eks. på ture og ser heste/hunde osv.
- Vi benytter vandpytter, sne o. lign til leg

Kulturelle udtryksformer og værdier

Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, vi definerer vores kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder. Barnet har et klart blik for kulturelle udtryksformer, men har ligesom voksne brug for inspiration ud over, hvad dets fantasi kan skabe. Gennem oplevelser af kunst og kultur får barnet inspiration til selv at lege, omforme og eksperimentere med de udtryk det møder. Jo mere varieret barnet får lov til at udfolde sig, jo mere bredspektret bliver dets opfattelse af verden og sig selv.

I Harevænget opfatter vi barnet som kulturskabende, vi skal give barnet mulighed for at blive en god leger. At barnet bliver i stand til at fortolke inspiration. Vi skal understøtte barnets udtryksformer, ved en bred tilgang til materialer, redskaber og medier, som kan give oplevelser og bidrage til barnets kulturelle udtryksformer og værdier.

Aktiviteter i hverdage

- Vi synger med børnene
- Vi kigger/ læser bøger
- Vi besøger biblioteket
- Vi har ugentlig fællessang

- Vi laver pynt til de forskellige årstider, højtider
- Vi tilbyder barnet aktiviteter med forskellige materialer osv.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål:

I Dragør Kommune arbejder vi med de samme læringsmål for hele børnegruppen. I vores optik er alle børn særlige, og skal derfor også behandles særligt. Ethvert barn kan komme i en situation, hvor det befinder sig i en udsat position og hvor der er behov for øget opmærksomhed.

I Dragør Kommune arbejder vi på at skabe de mest optimale udviklingsmuligheder for alle børn, med udgangspunkt i det enkelte barns ressourcer og behov.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov:

I Harevænget har vi fokus på og arbejder med inklusion – inklusion er en vedvarende proces, der handler om at skabe åbne og lærings/udviklingsorienterede miljøer, hvor barnet oplever sig som aktiv deltager i fællesskabet – inklusion betyder at medregne og er derfor et mere vidtrækkende begreb end begrebet rummelighed. Inklusion handler om, at barnet uanset evner, baggrund og forudsætninger har en oplevelse af at de kan bidrage til og tilhøre det faglige og sociale fælleskab i Harevænget.

Vores mål er, at barnet skal ses, anerkendes og værdsættes som den unikke person det er og dermed sikres personlig, social og lærende udvikling. Vores mål og arbejde for inklusion hænger nøje sammen med vores værdigrundlag i Harevænget – hvor anerkendelse, respekt, ligestilling, dialog, åbenhed og tillid er nogle af nøgleordene. At have særlig fokus på inklusion har det formål, at vi synliggør og bevidstgør det daglige arbejde også i forhold til inklusion.

For at skabe en meningsfuld inklusion i Harevænget har ledelsen, medarbejdere og forældrene et medansvar for at skabe et godt fælleskab, hvor barnet trives.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

I Harevænget har vi fokus på det anerkendende barnesyn, hvor det er barnets ressourcer og kompetencer, der danner grundlag for inddragelse i det pædagogiske arbejde. På den måde sikrer vi, at det enkelte barn er en del af et udviklende og forpligtende fælleskab, hvor det føler sig anerkendt, bidragende og uundværligt.

Vi arbejder ud fra tillid ærlighed og åbenhed, som vil sikre en tidlig bekymring mellem pædagog, forældre og ressourceteam, bliver gjort til en fælles.

I Harevænget er barnet ligestillet, men alle børn skal ikke behandles ens – det enkelte barn skal opleve den succes, det er at udvikle sig og overvinde svære ting. Er der behov for socialpædagogiske metoder bruger vi dem i hverdagen.

Barnet skal opleve tryghed og tillid i relationen mellem voksen og børn i institutionen. Det skal være en del af et fælleskab, hvor det tilstræbes at opbygge et socialt ansvar – hver på barnets præmisser og med dets udfordringer.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte overordnede sprogindsats:

I Dragør Kommune arbejder vi målrettet med udviklingen af den sprogpedagogiske praksis. Alle 3-årige børn sprogscreenes, og vi tilbyder støttepædagoger med sprogfaglig viden. De sprogfaglige støttepædagoger har til opgave at understøtte sprogarbejdet i daginstitutionerne.

Dagtilbuddets sprogindsats:

I Harevænget har vi fokus på det 0-2 årige barns sproglige læring/udvikling. Vi arbejder målrettet med TOPS(tidlig opmærksomhed på sprog).

For de 0-2 årige benyttes sproget ved alle aktiviteter, såsom ved puslebordet, spising, ture, relationer, samling med sangkufferten osv.

Har det enkelte barn behov for understøttende sproglig læring/udvikling, har vi et tæt samarbejde med Talepædagog, 2. sprogs konsulent, samt Dragør Kommunes sprogfaglige støttepædagoger. Disse sprogfaglige støttepædagoger er i perioder tilknyttet Harevænget, og yder understøttende sproglig læring/udvikling til det enkelte barn eller mindre grupper.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange:

Overgangen fra børnehave til SFO og skole skal af børn og forældre opleves som tryk, glidende og sammenhængende. Vi arbejder med en fælles drejebog på tværs af dagtilbud, SFO og skole samt 'Den Røde Tråd' som er en strategi for samarbejdet om børnenes overgange.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng:

I forbindelse med barnets overgang til børnehave, har vi fokus på barnet/familien.

Familien tilbydes en overgangssamtale, hvor vuggestuepædagog/børnehavepædagog og forældre ud fra materialet fra Hjernen & Hjertet " overgang til børnehave" overleverer viden om barnet.

Vi inddrager familien i Harevængets "støtte i barnets overgang til børnehave"(se punkt 2.6)

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter for arbejdet med overgange og sammenhæng:

I Harevænget starter barnet i en af børnehavegrupperne(Monet/Picasso) når de er ca. 2.11år.

Overgangen fra vuggestue til børnehave har vi fokus på, ved at vi besøger børnehaven i perioden op til barnets start i børnehaven. Vi informerer forældre/barn 1 måned før start om hvilken stue barnet skal gå på, samt dato for start.

Når vi har denne viden, besøger barnet sammen med pædagogen fra sin vuggestuegruppe sin kommende børnehavegruppe, hvor barnet støttes til at deltage i de forskellige aktiviteter, f.eks. leg, spising, tur o. lign. på barnets kommende stue.

Illustration 3

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

Harevænget har 3 vuggestuegrupper, der er 11-12 børn i hver gruppe. Harevænget er normeret til 34 vuggestuebørn

Aldersfordelingen er fra ca. 11 måneder-2.11 år.

Vuggestuens personale består af 6 pædagoger og 3 medhjælpere. Alle ansatte i vuggestuen er kvinder.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er følgende prioritering af de enkelte læreplanstemaer angivet:

	Fordeling i %
Alsidig personlig udvikling	20,0
Sociale kompetencer	20,0
Sproglig udvikling	20,0
Krop og bevægelse	20,0
Naturen og naturfænomener	10,0
Kulturelle udtryksformer og værdier	10,0

Kommentar

I Harevænget tilretter vi vores praksis til det enkelte barn/gruppen. Pædagogikken er kendetegnet ved nærhed, omsorg, motorik og sproglig udvikling leg.

Vores opfattelse er at uanset hvad vi sætter fokus på, vil vi styrke og være omkring de øvrige læreplanstemaer mere eller mindre.

Vi har prøvet at analysere på forskellige aktiviteter i forhold til hvilke læreplanstemaner vi berørte i den enkelte aktivitet. Dette gav et tydeligt billede af, at vi berører læreplanstemaerne bredt i de fleste aktiviteter.

Det 0-2 årige barns selvstændighedsudvikling er på sit højeste. Viljen til, på den ene side at ville selv og på den anden side "jeg kan/vil" ikke selv, kræver voksenopmærksomhed og støtte.

Sproget er i rivende udvikling, men det at skulle være sammen med andre og acceptere andre end sig selv er konfliktfyldt- sproget er endnu ikke udviklet til altid at kunne gøre sig forståelig og give udtryk for egne behov/grænser og behov.

Legene er kortvarige og barnet øver sig i, at lege sammen og venskaber udvikles. Barnet skal lære, at kunne acceptere afvisning og finde nye muligheder i børnefællesskabet.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er det angivet, at følgende værktøjsærligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Læringshistorier
- Praksisfortællinger
- Foto
- Video
- Barnets bog
- Iagttagelser/observationer

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- TRAS
- LP
- SMTTE
- Læringshistorier
- Relationsskema

3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

Vi vil på baggrund af vores evalueringer løbende justere den pædagogiske praksis, så den afspejler børnegruppens behov bedst muligt.

Vi vil ligeledes anvende evalueringresultaterne til refleksion og voksenlæring.

Gennem dokumentation og evaluering intensiverer vi vores opmærksomhed på barnets kompetencer. Vi får mulighed for at forstå, hvorledes barnet/børnene tænker og lærer.

Illustration 4

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

At arbejde med alsidig personlig udvikling er vigtig, idet barnets identitet grundlægges gennem de første leveår. Derfor er det vigtigt, at barnet har mulighed for at få stimuleret mange sider af sin personlighed.

Vi møder vores verden med vores personlighed, og evnen til at indgå i og afkode den sociale verden afgør, hvordan vi oplever os selv i forhold til den verden vi er en del af. Derfor er det vigtigt at vi kan være med til at skabe en forståelse hos barnet – at det har sin egen personlighed, samtidig med, at barnet skal udvikle tolerance og rummelighed over for andre mennesker.

For at lære sig selv at kende må barnet stilles i en situation, hvor det har mulighed for at spejle sig i tydelige voksne og de andre børn i gruppen. Barnet får dermed en mulighed for at se sig selv i sin omverden og omverdenen kan på samme måde se barnet – der er tale om en gensidighed i udviklingen mellem barn og omverden. For at udvikle en identitet er det vigtigt at blive anerkendt i sin etniske, sociale og familiære baggrund – at barnet kender sig selv og kan afgrænse sig og give udtryk for egne følelser, holdninger og behov.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At vide "hvem er jeg".

At vide "hvem er jeg i forhold til andre".

At lære at afgrænse sig.

Udvikle selvværd - selvhjulpenshed.

At blive i stand til at udtrykke sig verbalt og kropsligt.

At udvikle nysgerrighed over for andre mennesker - udvikle empati og omsorg.

Udvikle fantasi.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Smiler ved ros og anerkendelse - stolthed over egen præstation.
2. Tegn: Trøster andre når de er kede af det og smiler, når andre er glade.
3. Tegn: Hjælper spontant - opmærksom på andres behov og udviser omsorg.
4. Tegn: Spørger uopfordret til andre.
5. Tegn: Kalder - kontakter spontant andre for at de kan se, høre, mærke eller være med.
6. Tegn: Afprøver uopfordret nye roller i legen - viser interesse i legen.
7. Tegn: Går hen til det nye i nærmiljøet
8. Tegn: Er nysgerrig.
9. Tegn: Forsøger sprogligt og kropsligt at stå fast på sit.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Vi anerkender barnets følelser - viser omsorg, nærhed, tid og rum til fordybelse.
2. Tiltag: Møder barnet så der skabes en tryghed og derved give mulighed for at barnet kan styrke sit selvværd
3. Tiltag: Samling
4. Tiltag: Motivere til selvhjulpethed - give barnet mulighed for at få øjnene op for egne styrker/kompetencer.
5. Tiltag: Rum og aktiviteter til fordybelse.
6. Tiltag: Rytmik - fokus på barnets krop med de muligheder og begrænsninger den har.
7. Tiltag: Aktiviteter - hvor børnene på skift kan lære fra sig og lære af andre (spejle sig i andre).
8. Tiltag: Aktiviteter - hvor børnene har mulighed for at udforske sig selv.
9. Tiltag: Møde barnet i den udviklingszone barnet befinder sig i - føle sig set, hørt forstået og inkluderet.

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

Barnet øver sig i sociale kompetencer, når det kommunikerer og færdes i et samspil med andre, og det øger hele tiden sine evner til at samarbejde, lege og håndtere de sociale spilleregler.

Barnet opbygger og styrker sine sociale kompetencer i samspil med andre, når det udforsker fællesskabet.

Barnet tilegner sig spilleregler for samvær, lege og aktiviteter og er selv med til at skabe reglerne som en del af samværet.

I vensker mærker barnet, hvad det betyder at være sammen med andre, og barnet lærer at tage et socialt ansvar.

For at gøre sig forståelig i sociale sammenhænge benytter barnet sig både af kropssprog og det talte sprog.

Identitet og sociale kompetencer bliver skabt, når barnet er i sociale sammenhænge, hvor det kan spejle sig, efterligne andre og modtage og give respons i forholdet til andre mennesker.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At barnet lærer egen og andres grænser

At barnet udvikler evnen til at være en del af et fællesskab

At barnet udvikler evnen til at indgå og fastholde venskaber

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Udtrykke glæde ved genkendelse af børn/voksne

2. Tegn: Vil gerne have voksenkontakt
3. Tegn: Ser at barnet opsøger kontakt med andre børn f.eks i leg
4. Tegn: At barnet udtrykker følelser, glæde/ked af det
5. Tegn: At barnet tør undersøge det ukendte(f.eks. bevæge sig rundt i institutionen)
6. Tegn: At barnet iagttager de andre børn og efterligner
7. Tegn: At barnet reagere på andre børns følelser

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sociale kompetencer angivet:

1. Tiltag: Barnet oplever sig accepteret og medinddraget i fællesskabet
2. Tiltag: Anerkender barnets følelser
3. Tiltag: Sørge for et godt psykisk læringsmiljø
4. Tiltag: Sørge for et godt fysisk læringsmiljø
5. Tiltag: Udvikle evnen til tilknytning og empati
6. Tiltag: Guide barnet i relationer f.eks. ved at sætte ord på handling

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

Et veludviklet sprog er en vigtig forudsætning for hele barnets udvikling. Når barnet kommunikerer med lyd, mimik og ord, er det typisk i kontakt med andre, og det gør sproget til en vigtig del af de sociale kompetencer.

Sproget styrker barnets evne til at tænke abstrakt. Barnet tænker og regulerer sin adfærd ved hjælp af sprog og udvikler et bevidst forhold til sin omverden.

Sproget er med til at sætte viden i system og medvirker samtidig til at skabe grundlag for erkendelser og overvejelser.

Udgangspunktet for det meningsfulde sprog er til stede, når barnet er så bevidst om et emne eller en genstand, at barnet også kan bruge det i situationer, hvor fx genstanden er uden for synsvidde.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At barnets ordforråd udvikles og barnet bliver i stand at udtrykke sig nuanceret.

At barnet lære at lytte til andre og sætte ord på følelser, samt lære at kommunikere med sin omverden.

At barnet udvikler evnen til, at aflæse andres kropslige kommunikation.

At barnet eksperimenterer med sproget

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At barnet sprog udvikles

2. Tegn: At barnet taler i fællesskabet med lyde/ord
3. Tegn: At barnet reagerer på italesættelse af kendte hverdagsting
4. Tegn: At barnet deltager i sang og kan efterligne bevægelser og ord
5. Tegn: At barnet er interesseret i dialog ved f.eks spisning
6. Tegn: At barnet på eget initiativ begynder, at synge kendte sange
7. Tegn: At barnet viser interesse for bøger
8. Tegn: At barnet bliver istand til, at fortælle historier f.eks ved bøger

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: Sætte ord på egne og børnenes handlinger, følelser og behov
2. Tiltag: Skabe rum og tid til dialog med barnet
3. Tiltag: Lave rim og remser med børnene.
4. Tiltag: Synge eks. sangkuffert
5. Tiltag: Bruger Barnets Bog.
6. Tiltag: Støtter børnene i deres lege, forklare om andres kropssprog, følelser og talesprog.

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Kroppen er et meget komplekst system, og kroppens motorik og sanser gør det muligt for barnet at tilegne sig erfaring, viden og kommunikation.

De følelsesmæssige og erkendelsesmæssige processer udvikles, når barnet er virksomt med sanser og motorik. Dermed skabes grundlaget for at være sund og robust.

Gennem aktivitet og sanser får barnet erfaringer og viden, som danner fundament for både trivsel, læring og udvikling.

Barnet lærer og udvikler sig i særlig grad på det motoriske og på det sanse- og bevægelsesmæssige område, når det er fysisk aktivt og opmærksomt over sig i at koordinere sine bevægelser.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Barnet skal opleve glæde og tilfredsstillelse ved at bruge kroppen.

Barnet skal have lyst til at bevæge sig ude og opholde sig i naturen.

Barnet skal være aktive og selvhjulpne f.eks. i forbindelse med spisning/af-påklædning/bleskifte osv.

Barnet udvikler udholdenhed og mestrer koordinering af grundbevægelser.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At barnet deltager i hverdagsrutiner

2. Tegn: At barnet reagerer på syns-, høre-, lugte-, føle- og smagsindtryk med lyde og mimik
3. Tegn: At barnet går med støtte, skubber sig afsted eller kravler
4. Tegn: At barnet viser interesse for selvhjulpenhed f.eks. klarer af-og påklædning
5. Tegn: At barnet går, løber, hopper, kravler, slår kolbøtter, kaster, griber sikkert
6. Tegn: At barnet begynder, at cykle, løbe eller går over en længere distance uden af give op
7. Tegn: At barnet efterligner andres bevægelser med kroppen

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Huske at barnet lærer ved at gøre/røre og ikke ved at se og høre.
2. Tiltag: Skabe rum for kropslig udfordringer
3. Tiltag: Bevidst om god hygiejne.
4. Tiltag: Støtte og opmuntre barnet til at udfordre sig selv kropsligt
5. Tiltag: Benytte Hollænderhallen ugentligt
6. Tiltag: Bevægelse i dagligdagen, dans, gå, løbe og boldspil osv
7. Tiltag: Indretning skal tilgodese barnets behov for fysisk aktivitet

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med naturen og naturfænomener angivet:

Barnets oplevelser og undersøgelser i naturen er domineret af leg, kropslighed og sanselighed. Når barnet observerer og eksperimenterer i naturen får det erfaringer og indsigt i menneskets afhængighed af naturen og dens skrøbelighed.

Når barnet mærker de skiftende årstider og ser på dyr og planter, oplever barnet, hvordan naturen og dens cyklus fungerer.

Ved at sanse og at være i naturen erfarer barnet naturens storhed, og hvordan naturen opretholder sig selv.

Disse oplevelser skaber grundlag for barnets udvikling af æstetiske kompetencer.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At barnet oplever glæde ved at opholde sig i naturen og følge årets gang.

At barnet får viden om naturen, dyr, naturvidenskab samt respekterer naturen.

At barnet udvikler interesse for at opholde sig i naturen, på alle årstider og i al slags vejr.

At barnet udvikler respekt for natur og miljø.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At barnet retter sine øjne og vender sin krop mod lyde og fænomener i naturen

2. Tegn: At barnet ser, lytter, dufter, smager og rører
3. Tegn: At barnet bygger og leger med naturmaterialer
4. Tegn: At barnet kigger i bøger om dyr og planter og snakker om, hvad det ser
5. Tegn: At barnet sætter navne eller begreber på nogle dyr, planter og naturfænomener
6. Tegn: At barnet spørger til dyrenes boliger og til, hvad de spiser
7. Tegn: At barnet begynder at få viden om årstider

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Give barnet oplevelser med og i naturen
2. Tiltag: Give tid og rum til fordybelse og motivere barnet til at udforske naturen
3. Tiltag: Være gode rollemodeller
4. Tiltag: At udstråle engagement og glæde ved at være i naturen.
5. Tiltag: Bruge skov, strand og nærmiljøet

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Barnets egen kultur er udtryk, der hører sammen med øjeblikket, fx rytmisk lyd, pjat, plagerier, gangarter, mimik og andre kropslige udtryk. Udtrykkene kan også være lege, fortællinger, sange, tegninger, rim, remser, gåder og vittigheder.

Barnet skaber ofte dets særlige kulturelle udtryk som en del af fællesskabet. Det leger med lyde og bevægelser på forskellige måder og tager forskellige medier og fysiske steder i brug på egne betingelser.

Børn hjælper også hinanden med at besvare spørgsmål som fx 'hvordan er man venner og uvenner?' eller 'hvad er rigtigt og forkert?'. De lærer af hinanden og videregiver hinandens erfaringer og kompetencer.

Når barnet møder voksenkulturen, dens udtryksformer og dens æstetik, bliver dets egne erfaringer udfordret, så barnet inspireres og inddrages i samfundets kulturelle fællesskaber.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At barnet lærer om dansk kultur og de danske traditioner der er i relation hertil.

Barnet skal ligeledes lære om andres kultur og traditioner.

Barnet skal præsenteres for forskellige kunstarter, samt have mulighed for at eksperimentere med forskellige udtryksformer.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At barnet griber ud, kigger og peger ved højtlesning
2. Tegn: At barnet bevæger kroppen til musik og sange
3. Tegn: At barnet ser efter og efterligner andre børns lyde og bevægelser
4. Tegn: At barnet finder på nye og anderledes måder at lege, danse, synge og tegne på
5. Tegn: At barnet leger med oplevelser fra de nære omgivelser
6. Tegn: At barnet klæder sig ud og leger at være en anden
7. Tegn: At barnet deltager i sanglege og sange med mimik og fagter

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Give barnet forskellige sanseoplevelser
2. Tiltag: Arrangere ture i nærmiljøet
3. Tiltag: Bruge biblioteket.
4. Tiltag: Markere traditioner
5. Tiltag: De voksne danser og bevæger sig til musik sammen med børnene
6. Tiltag: Bruger digitale redskaber/legetøj i vores pædagogiske arbejde med børnene.
7. Tiltag: Bruge teater, museer o.lign
8. Tiltag: Fællessang/historiefortælling o.lign

Illustration 5

5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

Dagtilbuddets beskrivelse:

Harevængets læreplan er udarbejdet i overensstemmelse med Dragør Kommunes Børne og-Ungpolitik og Inklusionsstrategi, samt Harevængets Børnemiljøvurdering.

Vores overordnede mål er, at barnet oplever sig som ligeværdig i det udviklende fællesskab.

Det betyder, at barnet oplever at mangfoldighed er værdifuldt og oplever sig værdsat.

At personalet i Harevængets læringssyn tager udgangspunkt i barnets styrke.

At vi har et tæt samarbejde med barnets familie og ved behov med Inklusionsvejleder/PPR.

At vi i Harevænget tilrettelægger vores pædagogiske praksis, så alle børn tilgodeses

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Dagtilbuddets beskrivelse:

Se 5.1

At vi har overblik over det enkelte barns relationer og at barnet er en del af fællesskabet.

Vores aktiviteter i Harevænget inkluderer hele børnegruppen, og vi er bevidste om hvorledes vores aktiviteter sikre den bedste trivsel og læring.

Den pædagogiske praksis skal således gennem f.eks. læringshistorier, anvendes som et aktivt styringsredskab til udvikling af Harevængets pædagogiske praksis.

Formålet med at skabe tid/rum til refleksion og evaluering over arbejdet med den Pædagogiske læreplan, vil øge personalets opmærksomhed på, hvad der fungerer rigtig godt, men ligeledes hvor der yderligere kan kvalificeres og udvikles.

6 AFSLUTNING

Harevængets Pædagogiske læreplan er tilgængelig på Dragør Kommunes hjemmeside og Harevængets børneintra eller I Børneinstitutionen Harevænget ved Konstitueret Leder : Jette Sommer 32 89 17 70. Harevænget er i en proces, hvor vi sammen skal til at finde et meningsskabende læringstema, der vil understøtte både vores værdisæt og de 6 læreplanstemaer

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder "Hjernen&Hjertet", fordi det forener den logisk-rationelle "hjerneaktivitet" det er at måle og dokumentere kvalitet, med den "hjerteraktivitet", det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, "Dialogprofiler" til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**